

Zondag 15 oktober 2023
vierde van de herfst

*Gebed van de zondag = lied: 'Die chaos schiep tot mensenland': **lied 322***

Lezing uit de profetie: Jesaja 25,6-9

*Antwoordsalm: 'Wie in de schaduw Gods mag wonen': **lied 91a***

Evangelielezing: Matteüs 22,1-14

*Acclamatie: 'Woord dat ruimte schept': **lied 330** –
eenmaal allen samen, eenmaal in canon*

Overweging

'De hel moet terug in de kerk'!

Dat stond in september boven een artikel in Trouw. Het was een interview met Arnold Huijgen. Hoogleraar dogmatiek aan de Protestantse Theologische Universiteit in Amsterdam.

'De wereld heeft een hel nodig,' zegt hij. Maar in de meeste kerken is de hel uitgeblust. We willen het alleen nog hebben over Gods goedheid.

Niet goed, zegt Huijgen. Er zijn kwade krachten in het leven. Die moet je benoemen en niet alleen maar wegdromen over Gods goedheid.

De hel bestaat. De hel doen we onszelf aan. De hel is wat wij ervan maken. Als we zo blijven leven als we nu doen in het Westen, is er over drie generaties geen leven meer op aarde. En denk aan de hel in steden in het oosten van Oekraïne. De hel in verschillende kibboetsim in Israël, na het bloedbad van een week geleden. De hel nu voor de inwoners van de Gazastrook.

Wij mensen maken een hel van dit leven.

De hel, zegt hij, dat is: niet bij God zijn. De hel is: leven buiten de nabijheid van God. De hel is: buiten blijven staan. Misschien zelfs wel buiten willen staan.

Hier gaat het over in de gelijkenis van Jezus. Er is een bruiloftsfeest. Uiteraard een beeld voor het koninkrijk van de hemel. Dat koninkrijk, daar willen mensen buiten blijven staan. De gasten willen er niet naartoe. Die gasten, wie zijn dat?

Het staat in het verhaal dat aan deze gelijkenis voorafgaat. Daar wordt Jezus bekritiseerd door hogepriesters en oudsten. De notabelen die niets van Johannes de Doper wilden weten. En die nu aan Jezus vragen op grond van welke bevoegdheid hij bezig is. De sceptici die niets geloven. De critici die niks goed vinden

wat ze niet zelf verzonnen hebben. De ego's die vooral zichzelf interessant vinden. Jezus zegt tegen hen: 'de tollenaars en de hoeren zijn u voor bij het binnengaan van het koninkrijk van God.'

In de gelijkenis over de bruiloft onderstreept hij dit. De genodigden van de koning, dat zijn die notabelen. Die hogepriesters en de oudsten die zichzelf zien als de uitverkorenen van God. Maar zij blijven buiten staan. Ze willen niet eens naar de bruiloft.

Want zo zijn ze, zegt Jezus. Ze leven buiten de nabijheid van God. Hoe erg is dat? Het is de hel – volgens Arnold Huijgen.

En toch hè, die keuze om niet naar die bruiloft te gaan – is die zo vreemd?

Stel je voor: een bruiloft die zeven dagen duurt. Zo'n feest ontwricht je bestaan! Probeer maar eens een week uit je leven te stappen. Wie zorgt voor je huisdieren? Voor je kinderen, je kleinkinderen? Voor je huis en je planten? Wie doet je werk als jij het niet doet? Wat moet er allemaal niet geregeld worden voordat je een week weg kunt...

In de gelijkenis gaat de een naar zijn akker, de ander naar zijn handel. Het kan ook gewoon veel teveel gedoe zijn, zo'n bruiloft. Het leven zoals het is en zoals we het graag willen houden – dat is waar we voor gaan. Dat is ons bijna heilig.

Gaan wij naar die bruiloft...?

Of blijven we liever buiten staan?

Misschien worden we volledig opgeslokt door ons leven. Door wat er gedaan moet worden, door de vele taken die we op ons bord hebben. Door onze akker, door onze handel. Of misschien is er iets anders wat ons compleet bezighoudt. Het kan verdriet zijn. Het kan school zijn. Het kunnen zorgen zijn. Er kan zoveel zijn waardoor we geen trek hebben in een bruiloftsfeest. Zelfs al is het een geweldig feest, dan nog kunnen we ervoor kiezen om het bij onze dagelijkse dingen te houden. Daarin voelen we ons thuis. Daarbij voelen we ons veilig. Laat me mijn eigen gang gaan, zeggen wij, de bruiloftsgasten. Stoor me niet. Laat me met rust in mijn eigen leven.

We leven graag in een waas, zo'n waas als waar Jesaja over spreekt, de waas van een aangenaam stabiele alledaagse vastigheid.

Want we houden ervan als dingen niet veranderen. Verandering is lastig. Gaat vaak met moeite gepaard. Vraag het aan Annie Schuurman – en hoe moeilijk het is om na 48 jaar je werk als beheerder van de Eshof neer te leggen. Werk waar je van genoot. Wat je het liefst zou blijven doen. Maar je fysieke krachten zijn niet toereikend meer en je verstand weet dat je er een keer een punt achter moet zetten...

Verandering kan iets zijn waarvan je aanvoelt dat het

nodig is. De energietransitie. De noodzaak om beter te zorgen voor de aarde, de natuur, de dieren. De noodzaak ons consumeren te verminderen. Om biologische producten te kopen. 'We tuimelen de afgrond in,' zegt Arnold Huijgen. Een béétje veranderen is niet voldoende...

Maar laten we eerlijk zijn: ieder op onze eigen manier hebben we het daar moeilijk mee. De een omdat een vakantie in Brazilië zijn droom is, maar dan moet hij vliegen... De ander omdat ze wel biologische producten wil kopen, maar die zijn zoveel duurder...

Ook wij zijn die gasten die liever buiten blijven. Ook al zijn er telkens mensen die ons uitnodigen om naar binnen te gaan. Mensen die inspireren. Die een goed voorbeeld geven. Dienaren van de koning die hij eropuit stuurt.

Tenslotte moeten die dienaren van de koning lukraak alle mensen gaan uitnodigen die ze tegenkomen. Lukraak?

Nee, dat niet. De dienaren worden naar de toegangswegen van de stad gestuurd. Daar staat eigenlijk: naar de kruispunten. Misschien zitten zij daar wel, die mensen die volgens Jezus eerder het koninkrijk van God zullen binnengaan dan de notabelen: de tollenaars en de hoeren.

En daar zitten wij óók. We zijn niet alleen de gasten die het af laten weten. We hebben beide kanten in ons. We zijn de buitenstaanders die God het liefst op afstand houden. En we zijn ook op het kruispunt te vinden. De plek waar je in dubio staat. Waar je je leven overziet en je afvraagt welke kant je op zult gaan. Waar je geest zich opent. Waar je ziel naar God zoekt.

Het kruispunt is de plek waar je inziet dat je dingen anders wilt gaan doen.

De plek waar je loskomt van dat wat je altijd maar meesleept. Waar je even stil staat. Afstand neemt. Waar je je afvraagt wat werkelijk van belang is. Voor jouzelf. Voor wie je lief zijn. Voor de wereld.

De plek waar je de beslissing neemt om te stoppen als beheerder. Wat Annie heeft gedaan.

De plek waar je de beslissing neemt een nieuwe taak op je te nemen – zoals Hans van Eck.

Het kruispunt is een enge plek. Een plek van onveiligheid en onzekerheid. Help! Waar moet ik heen? Welke kant is de goede? Hoe zal die weg lopen? Wie en wat kom ik daar tegen?

Maar ook: op het kruispunt sta je stil. Kijk je om je heen. Gaan je ogen open voor wat er nog meer is en wat je eerst niet zag. Zie je nieuwe kansen. Nieuwe mogelijkheden. Word je iets meer vrij van wat eerst allemaal zo belangrijk en onmisbaar leek. Kom je los van het eenzijdige. Of, met woorden uit de profetie van Jesaja: valt de sluier weg. Wordt het waas vernietigd

dat je het zicht beneemt.

En dan is er ineens die ene gast zonder feestkleding. Hij wordt aan handen en voeten vastgebonden en in de uiterste duisternis gegooid. Is dat de hel? De enige echte, concrete hel?

Welnee. De hel is veel erger. Die uiterste duisternis haalt het niet bij wat wij mensen elkaar aan kunnen doen.

Die kleren, ze staan natuurlijk voor iets anders. Soms moet je nieuwe kleren aandoen, vertelt de gelijkenis. Moet je bereid zijn tot vernieuwing. Dat vraagt om durf. Het brengt soms ook rouw met zich mee – want afscheid van het oude is niet altijd eenvoudig. Feestkleding – ik denk aan Annie. Jij kleedt je altijd fleurig en verzorgd, Annie. En vandaag in het bijzonder. De kleding van de verandering. Van de stap in een andere manier van leven. Met verdriet laat je het werk als beheerder achter je. Maar wie weet zal die stap je ook veel moois brengen. Zoals een feest – waarop je eregast zult zijn.

En die ene dan, in die buitenste duisternis? Hoe loopt het met hem af?

De zoon van de koning staat op. Hij trekt het bruiloftskleed uit en hangt het over zijn arm. En hij daalt af van de berg waar God woont. Hij daalt af, steeds verder, tot hij in de uiterste duisternis is gekomen, waar men jammert en knarsetandt. Hier, zegt de zoon. Hier is mijn bruiloftskleed, trek jij het maar aan.

Muziek: August Wilhelmj, 'Mélodie de Gluck'

*Lied: 'Hij die gesproken heeft een woord dat gáát': **lied***
362